

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ
УКРАЇНИ**

**ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІНСТИТУТ ПРИРОДОЗНАВСТВА
КАФЕДРА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ ГЕОГРАФІЇ**

**ХЕРСОНСЬКИЙ ВІДДІЛ УКРАЇНСЬКОГО
ГЕОГРАФІЧНОГО ТОВАРИСТВА**

**МЕЛІТОПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМ. Б. ХМЕЛЬНИЦЬКОГО
ПРИРОДНИЧО-ГЕОГРАФІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ**

**БІОСФЕРНИЙ ЗАПОВІДНИК «АСКАНІЯ-НОВА»
ІМ. Ф.Е. ФАЛЬЦ-ФЕЙНА НААН**

**РЕГІОНАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ УКРАЇНИ:
ГЕОГРАФІЧНИЙ АНАЛІЗ ТА ПОШУК
ШЛЯХІВ ВИРІШЕННЯ**

Збірник наукових праць

**ХЕРСОН
2011**

УДК 910.001(911.0+528.9(477))

ББК 26.8 (4 УКР)

Р 32

Регіональні проблеми України:

Р32 Географічний аналіз та пошук шляхів вирішення. Зб. наук. праць.
– Херсон: ПП Вишемирский, 2011. – 408 с.

У збірнику наукових праць опубліковані результати суспільно-географічних, природничих, геоекологічних досліджень, які висвітлюють різноманіття України в контексті постановки проблем регіонального розвитку та пошуку шляхів їх вирішення. Викладені досліджені в галузі методики викладання природничих і географічних дисциплін.

Для науковців, аспірантів, студентів, вчителів та всіх, хто цікавиться проблемами регіонального розвитку.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ: **Топчієв О.Г.**, доктор географічних наук, професор (голова редакційної колегії); **Балабанов Г.В.**, доктор географічних наук, професор; **Барановський М.О.**, доктор географічних наук; **Бейдик О.О.**, доктор географічних наук, професор; **Вишневський В.І.**, доктор географічних наук, професор; **Воровка В.П.**, кандидат географічних наук, доцент (заступник голови оргкомітету); **Гавриленко В.С.**, кандидат біологічних наук, старший науковий співробітник (заступник голови оргкомітету); **Гладкий О.В.**, доктор географічних наук; **Лісовський С.А.**, доктор географічних наук, старший науковий співробітник; **Мальчикова Д.С.**, кандидат географічних наук, доцент (відповідальний секретар); **Мезенцев К.В.**, доктор географічних наук; **Немець К.А.**, доктор географічних наук, професор; **Немець Л.М.**, доктор географічних наук, професор; **Палеха Ю.М.**, доктор географічних наук; **Пилипенко І.О.**, кандидат географічних наук, доцент (заступник голови оргкомітету); **Підгрушний Г.П.**, доктор географічних наук; **Ходосовцев О.Є.** – доктор біологічних наук, професор; **Чорний С.Г.**, доктор сільськогосподарських наук, професор;

УДК 910.001(911.0+528.9(477))

ББК 26.8 (4 УКР)

Рекомендовано до друку на засіданні кафедри соціально-економічної географії Херсонського державного університету (протокол №1 від 05.09.2011 р.)

Друкується за ухвалою Вченої ради Біосферного заповідника «Асканія-Нова» ім. Ф.Е. Фальц-Фейна НААН (протокол №7 від 06.09.2011 р.)

Рекомендовано до друку на засіданні Вченої ради природничо-географічного факультету Мелітопольського державного педагогічного університету ім. Богдана Хмельницького (протокол №1 від 31.08.2011 р.)

ISBN 978-966-8912-61-0

©Херсонський державний університет, 2011

©Херсонський відділ українського географічного товариства, 2011

©Біосферний заповідник «Асканія-Нова» ім. Ф.Е. Фальц-Фейна НААН, 2011

©Мелітопольський державний педагогічний університет ім. Богдана Хмельницького, 2011

ЗМІСТ

А. Ш. Абдураман, О. В. Котова, О. В. Непша, Г. П. Суханова, В. С. Ушаков ОСОБЛИВОСТІ РЕКРЕАЦІЙНОГО ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ В МЕЖАХ ОБ'ЄКТІВ ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНОГО ФОНДУ ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	9
В. Н. Андерсон, Е. Л. Белова СТРУКТУРНОЕ МОДЕЛИРОВАНИЕ ТЕРРИТОРИАЛЬНЫХ СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКИХ СИСТЕМ НА ОСНОВЕ ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНОГО АНАЛИЗА ДАННЫХ	13
Volodymyr Anderson COMPETITIVENESS AND CLUSTERIZATION POTENTIAL OF UKRAINE'S REGIONAL ECONOMIES: METHODOLOGICAL ASPECT	15
Г. В. Балабанов РОЛЬ СУСПІЛЬНОЇ ГЕОГРАФІЇ У ВИРІШЕННІ АКТУАЛЬНИХ ПРОБЛЕМ РОЗВИТКУ АПК УКРАЇНИ.....	21
М. О. Барановський ТЕРИТОРІАЛЬНІ АСПЕКТИ ТРАНСФОРМАЦІЇ СІЛЬСЬКОГО ПРОСТОРУ УКРАЇНИ: ПРИЧИНИ, НАСЛІДКИ, ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ	25
О. О. Бейдик, Н. О. Новосад СПОЖИВЧА ЦІННІСТЬ В'ЇЗНОГО ТУРИЗМУ УКРАЇНИ.....	29
Л. М. Богасьорова РОЛЬ ГОСПОДАРСТВ НАСЕЛЕННЯ У РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГО ЗЕЛЕНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ	36
В. В. Бондар ОСОБЛИВОСТІ ЕКІСТИКО-ДЕМОГРАФІЧНОГО РОЗВИТКУ ВЕЛИКИХ СІЛЬСЬКИХ ПОСЕЛЕНЬ У ПЕРЕДМІСТІ СТОЛИЦІ.....	40
В. І. Вишневецький ОБ'ЄКТИ ІСТОРІЇ ТА АРХІТЕКТУРИ НА БЕРЕГАХ ДНІПРА	45
В. П. Воронка АКУМУЛЯТИВНІ КОСИ У СТРУКТУРІ ПРИАЗОВСЬКОЇ ПАРАДИНАМІЧНОЇ ЛАНДШАФТНОЇ СИСТЕМИ (НА ПРИКЛАДІ ПІВНІЧНО-ЗАХІДНОГО ПРИАЗОВ'Я).....	50
В. С. Гавриленко СУЧАСНА СИТУАЦІЯ З ФУНКЦІОНУВАННЯМ ЕКОМЕРЕЖІ ХЕРСОНЩИНИ І РЕАЛЬНЕ ВИКОРИСТАННЯ ЕКОКОРИДОРІВ ПТАХАМИ	55
Б. Б. Гавришок РЕТРОСПЕКТИВНИЙ АНАЛІЗ ЗМІН ЛІСИСТОСТІ ПОДІЛЬСЬКИХ ТОВТР (У МЕЖАХ ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ ОБЛАСТІ)	60

Т. В. Галич ТРАНСФОРМАЦІЯ АДМІНІСТРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНОГО УСТРОЮ УКРАЇНИ НА ЕТАПАХ СТАНОВЛЕННЯ ЇЇ ДЕРЖАВНОСТІ.....	67
О. В. Гладкий ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ МЕНЕДЖМЕНТУ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ ЯК НОВОГО НАПРЯМУ СУСПІЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ.....	73
В. В. Гнедашев МОЖЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ КАРТОГРАФІЧНОГО МЕТОДУ НА ПОЛЬОВІЙ ПРАКТИЦІ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ.....	78
В. М. Гнедашев «ЕФЕКТ ЖЮЛЬВЕРНІЗМА» – НОВИЙ ПІДХІД ЩОДО ФОРМУАННЯ ТА РОЗВИТКУ КАРТОГРАФІЧНОЇ ГРАМОТНОСТІ УЧНІВ.....	82
В. С. Грицевич МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ВИВЧЕННЯ ДЕМОГЕОГРАФІЧНОЇ САМООРГАНІЗАЦІЇ РЕГІОНУ В СВІТЛІ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО АНАЛІЗУ ДАНИХ.....	88
С. В. Гришко ЗНАЧЕННЯ ЛІСОСМУГ ДЛЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПРИАЗОВСЬКОГО СТЕПУ.....	96
А. В. Давыдов ВЛИЯНИЕ РАЗЛОМОВ В ЗЕМНОЙ КОРЕ НА РАСПОЛОЖЕНИЕ АККУМУЛЯТИВНЫХ ФОРМ В ПРЕДЕЛАХ СЕВЕРНОГО И СЕВЕРО-ЗАПАДНОГО ПОБЕРЕЖЬЯ АЗОВСКОГО МОРЯ.....	99
О. І. Єргіна ОСОБЛИВОСТІ ПРОЦЕСУ СУЧАСНОГО ҐРУНТОУТВОРЕННЯ НА ТЕРИТОРІЇ АРАБАТСЬКОЇ СТРІЛКИ.....	110
С. Запотоцький СУСПІЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНІ ЗАСАДИ СТАНОВЛЕННЯ ПАРАДИГМИ МІЖРЕГІОНАЛЬНОЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ.....	113
С. А. Зубрицька ОКРЕМІ АСПЕКТИ ВПЛИВУ ГОСПОДАРСЬКОГО КОМПЛЕКСУ ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛАСТІ НА ФОРМУВАННЯ СУЧАСНОЇ ГЕОЕКОЛОГІЧНОЇ СИТУАЦІЇ.....	121
Є. В. Ігнатенко УКРАЇНА В МІЖНАРОДНОМУ ТРАНЗИТІ НАФТИ ТА ПРИРОДНОГО ГАЗУ.....	126
Ю. О. Кисельов ПРО "ЗОВНІШНІЮ" ТА "ВНУТРІШНІЮ" УКРАЇНСЬКУ ГЕОПОЛІТИКУ.....	130

Л. В. Ключко, І. І. Кучер, Ю. Ю. Заволока ДО ПИТАННЯ ВИКОРИСТАННЯ НАУКОМЕТРИЧНОГО АНАЛІЗУ У СУСПІЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ	133
К. І. Ковальова ФОРМУВАННЯ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ НА УРОКАХ ГЕОГРАФІЇ.....	135
О. Кононенко ВИКОРИСТАННЯ ЕКОНОМІЧНОГО ПІДХОДУ У ДОСЛІДЖЕННІ РЕГІОНАЛЬНИХ СИСТЕМ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ.....	139
В. Ю. Коріневська ОЦІНКА ГЕОЕКОЛОГІЧНОГО СТАНУ УРБАНІЗОВАНИХ ТЕРИТОРІЙ ЗА ДОПОМОГОЮ КОМПЛЕКСНИХ ПОКАЗНИКІВ	144
О. Кравець ОРГАНІЗАЦІЯ ТВОРЧОГО САМОЗРОСТАННЯ УЧНІВ ПІД ЧАС ДОСЛІДНИЦЬКОЇ РОБОТИ УЧНІВ З ГЕОГРАФІЇ.....	148
С. Б. Куделіна ПРОСТОРОВО-ЧАСОВІ ОСОБЛИВОСТІ ТЕХНОГЕННОГО ЗАБРУДНЕННЯ АТМОСФЕРНОГО ПОВІТРЯ ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСТІ	156
В. В. Кузьмін, М. І. Ромащенко, Д. П. Савчук, А. М. Шевченко, О. А. Бабіцька, М. П. Рябцев СИСТЕМА ЗАХИСТУ ВІД ПІДТОПЛЕННЯ ТА ЗАТОПЛЕННЯ ТЕРИТОРІЇ МІСТА СКАДОВСЬКА ТА ПРИЛЕГЛИХ ЗЕМЕЛЬ	161
В. В. Кузьмін, М. І. Ромащенко, Д. П. Савчук, А. М. Шевченко, О. А. Бабіцька, М. П. Рябцев СТАН ТА ПРИЧИНИ ПІДТОПЛЕННЯ ТА ЗАТОПЛЕННЯ ТЕРИТОРІЇ МІСТА СКАДОВСЬКА ТА ПРИЛЕГЛИХ ЗЕМЕЛЬ	167
О. М. Левада, О. А. Марченко, А. І. Кондратенко МІЖНАРОДНА ТОРГІВЛЯ ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСТІ З КРАЇНАМИ СНД	171
Ф. Н. Лисецкий, Л. В. Марциневская, А. Г. Нарожняя, О. А. Маринина, О. И. Григорьева ПОЧВОВОДООХРАННОЕ ОБУСТРОЙСТВО АГРОЛАНДШАФТОВ В КОНТЕКСТЕ БАССЕЙНОВОЙ КОНЦЕПЦИИ ПРИРОДОПОЛЬЗОВАНИЯ.....	176
С. А. Лісовський ОБМЕЖУЮЧІ СУСПІЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНІ ФАКТОРИ ПРИ ВИБОРІ ПУНКТІВ ЙМОВІРНОГО РОЗМІЩЕННЯ НОВИХ АЕС В УКРАЇНІ	185
В. О. Мартинюк, Р. І. Савчук ЛАНДШАФТНА СТРУКТУРА ВОДОЗБОРУ ОЗЕРА ЗАОЗІР'Я (ПРОЕКТОВАНИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПАРК "НОБЕЛЬСЬКИЙ")	190

О. А. Марченко, О. Ф. Діко СУЧАСНИЙ СТАН АТМОСФЕРНОГО ПОВІТРЯ ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСТІ ТА НАПРЯМИ ЙОГО ПОКРАЩЕННЯ	194
О. В. Машкова МАРКЕТИНГОВЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ГОТЕЛЬНОЇ ІНДУСТРІЇ М. ХЕРСОНА	199
К. Мезенцев, Н. Мезенцева, І. Браде МІГРАЦІЙНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ УРБАНІЗОВАНИХ РЕГІОНІВ В УКРАЇНІ.....	205
Т. Л. Меліхова ПРИРОДНІ РЕСУРСИ І РОЗВИТОК МІСТ	210
А. Л. Мельничук, О. М. Гнатюк, М. О. Растворова ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ РЕГІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ МІСТ ЗАПОРІЖЖЯ, ВІННИЦІ ТА КИЄВА	212
І. І. Мойсієнко ПРОСТОРОВО-ЕКОЛОГІЧНА ДИФЕРЕНЦІАЦІЯ ЛУЧНОЇ РОСЛИННОСТІ РЕГІОНАЛЬНОГО ЛАНДШАФТНОГО ПАРКУ «КІНБУРНЬСЬКА КОСА».....	223
К. А. Немец, Н. В. Грищенко К ВОПРОСУ О ВОЗНИКНОВЕНИИ ИННОВАЦИОННЫХ ГОРОДОВ.....	226
Л. М. Немець, О. О. Носирєв , Г. О. Кулєшова ЕКСПОРТНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК УМОВА І ФАКТОР ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ ДО СИСТЕМИ СВІТОВОГО ГОСПОДАРСТВА	229
В. Д. Олійник РЕГІОНАЛЬНИЙ РОЗВИТОК КРАЇНИ: ЦЕНТР — ПЕРИФЕРІЯ.....	233
Ю. М. Палеха, М. В. Зеркаль, А. В. Олещенко, І. В. Соломаха МЕТОДОЛОГІЯ ПРОВЕДЕННЯ МІСТОБУДІВНОГО АНАЛІЗУ ПРИ РОЗРОБЦІ СХЕМИ ПЛАНУВАННЯ ТЕРИТОРІЇ ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛАСТІ	237
О. В. Петришина СУСПІЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНЕ ОБГРУНТУВАННЯ РОЗВИТКУ ЕКОЛОГІЧНОЇ МЕРЕЖІ ЧЕРНІГІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	246
І. О. Пилипенко ТОПОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ ГЕОПРОСТОРУ ЗА ОЗНАКАМИ «ЦЕНТР -ПЕРИФЕРІЯ».....	250
Г. П. Підгрушний СУТНІСТЬ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА, ЇЇ ЗАКОНОМІРНОСТІ, ПРОЦЕСИ ТА ФОРМИ.....	253
В. І. Пічура ВИКОРИСТАННЯ НЕЙРОННИХ МЕРЕЖ ДЛЯ ПРОГНОЗУВАННЯ ДИНАМІКИ ПІДГРУНТОВИХ ВОД НА ПРИКЛАДІ ГОСПОДАРСТВ СКАДОВСЬКОГО РАЙОНУ ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛАСТІ).....	259

К. А. Поливач	
СТРАТЕГІЧНЕ ПЛАНУВАННЯ У ГАЛУЗІ ЗБЕРЕЖЕННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ УКРАЇНИ.....	266
В. С. Сайчук	
ТЕРИТОРІАЛЬНА ДИФЕРЕНЦІАЦІЯ ХМЕЛЬНИЦЬКОГО РЕГІОНАЛЬНОГО РИНКУ ПРАЦІ.....	269
А. Ю. Саркісов	
ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ПРИНЦИПИ ТА МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ У ДОСЛІДЖЕННІ ТРАНСФОРМАЦІЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ РЕГІОНАЛЬНОГО АПК.....	275
Л. С. Сломінська	
МЕХАНІЗМИ УПРАВЛІННЯ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯМ: ТЕОРІЯ, ПРАКТИКА ТА ПЕРСПЕКТИВИ ДОСЛІДЖЕНЬ У ГЕОГРАФІЧНІЙ НАУЦІ	279
В. В. Смаль	
ВИТРАТИ НА НАУКУ В УКРАЇНІ ТА КРАЇНАХ ЄВРОСОЮЗУ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ	284
О. М. Соболев	
ЕКОЛОГІЧНЕ ВИХОВАННЯ СТУДЕНТІВ ТА ШКОЛЯРІВ В ПРОЦЕСІ КІННО – СПОРТИВНИХ ЗАНЯТЬ РЕКРЕАЦІЙНОГО НАПРЯМКУ В ХЕРСОНСЬКІЙ ОБЛАСТІ.	289
Ю. В. Стащук	
УКРАЇНСЬКО-РОСІЙСЬКІ МІЖДЕРЖАВНІ ПРИКОРДОННІ СУПЕРЕЧНОСТІ ТА ЧИННИКИ, ЩО ЇХ ФОРМУЮТЬ	296
О. В. Стрельбицкая	
ТУРИСТИЧЕСКАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ НА ТЕРРИТОРИИ ТИЛИГУЛЬСКОГО РЕГИОНАЛЬНОГО ЛАНДШАФТНОГО ПАРКА: ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ ЕЕ РАЗВИТИЯ.....	301
Г. В. Тамбовцев, А. В. Ерёмин	
НЕКОТОРЫЕ АСПЕКТЫ ТУРИСТИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ЗАПОРОЖСКОЙ ОБЛАСТИ.....	306
В. И. Тимашова	
ИЗУЧЕНИЕ ПРОБЛЕМ ТУРИСТИЧЕСКОЙ ОТРАСЛИ И ПУТЕЙ ИХ РЕШЕНИЯ СО СТАРШЕКЛАССНИКАМИ	309
З. В. Тітенко	
ТУРИСТИЧНИЙ РЕГІОН УКРАЇНСЬКОГО ПРИДУНАВ'Я: ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ	313
О. Г. Топчієв, Д. С. Мальчикова, А. М. Шашеро	
МЕТОДОЛОГІЧНІ ПРИНЦИПИ ТА МЕТОДИЧНА СХЕМА ГЕОПЛАНУВАННЯ РЕГІОНІВ	318
К. В. Ухаль	
ОСНОВНІ ПІДХОДИ ДО ДОСЛІДЖЕННЯ ПОНЯТТЯ «ПОТЕНЦІАЛ ТЕРИТОРІЇ».....	329

НЕКОТОРЫЕ АСПЕКТЫ ТУРИСТИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ЗАПОРОЖСКОЙ ОБЛАСТИ

Актуальность. Сильная антропогенная нагрузка промышленно развитых областей Украины (к ним относится и Запорожская область), которая определяется в концентрации промышленных и аграрно-промышленных производств, урбанизации, загрязнению природной среды, увеличению эмоциональной нагрузки на организм человека вызывают потребность в отдыхе горожан, прежде всего в чистой природной среде.

Постановка проблемы. Назрела необходимость комплексно исследовать рекреационно-туристический потенциал территории конкретных регионов, внедрять новые формы и методы привлечения туристов к познанию природы.

Анализ статей публикации. Над решением данной проблемы работали: Ганопольский В. И., Пангелов Б. П., Благий А. Л., Фролов В. А., Надворный В. Г., Фокин С. П., Чернов Б. А., Михайлов Б. Д. и др. можно отметить их вклад в развитие теоретического и прикладного туризма.

Формирование целей и задач сводится к выделению туристических регионов и функциональных зон области и определению перспектив развития туризма Запорожской области.

Запорожская область является весьма популярным туристско-рекреационным объектом. Если бы не создавшиеся трудности в экономике Украины и области количество туристов и рекреационных мигрантов могло бы возрасти до 10 млн человек в год. Для туристической деятельности на данном этапе характерен не только большой размах, но и большая сложность. Поэтому при её рациональной организации необходимо учитывать весь набор рекреационных потребностей, разнообразие и динамичность видов и циклов туристических занятий, приобретение навыков экскурсионной деятельности и общение в походах, многообразие и изменчивость функций отдыха.

В Запорожской области сосредоточено большое количество ландшафтных уникамов, которые приобрели особую популярность среди отдыхающих и туристов.

Не далеко от с. Терпение Мелитопольского района находится заповедник Каменная Могила - единственный в мире эрозионный останец песчаника Сарматского моря третичной эпохи. На открытой степи возвышается гора, сложенная песчаниковыми глыбами массой

несколько тонн каждая. У подножья Каменной Могилы произрастает удивительное степное разнотравье, сохранившееся со времен Дикого Поля. Особо выделяются реликтовые растения третичного периода - цимбохазма Днепровская и эндемик – степной кустарник карагана скифская с ярко-желтыми цветами, хорошо прижившаяся в средиземноморской степи. Песчаные глыбы обладают энергетической силой.

Со степным феноменом связаны судьбы многих народов от позднего палеолита до эпохи бронзы и более позднего времени. Уникальные петроглифы (рисунки древнего человека) Каменной могилы - особый источник духовной культуры и искусства первобытного общества.

Весьма впечатляет посещение мест казацкой славы (остров Хортица в г.Запорожье), однодневная экскурсия в Энергодар (с посещением информационного центра ЗАЭС, тренажерного зала, краеведческого музея и набережной, Азовского моря (Косы Федотовой и пересыпи), лиманов (Молочного и Утлютского) - это лишь часть географических объектов области, которые можно использовать, как в туристических, так и в рекреационных целях.

Большая часть уникальных ландшафтов области сосредоточено в шести туристических районах: Запорожский, Бердянский, Приморский, Кирилловско-Ботиевский, Каменко-Днепровский, Гуляйпольский. Перспективным является Куйбышевский (исследования докембрийских пород).

Они определены путем сопоставления и совмещения картосхем с нанесением зон рекреации и объектов туризма.

В зависимости от преобладающего характера туристических ресурсов туристические районы по своему функциональному значению объединены в зоны:

- Познавательного туризма (Запорожский, Каменко-Днепровский, Гуляйпольский районы)
- Спортивно-оздоровительного туризма (Кирилловско-Ботиевский, Бердянский районы)
- Смешанного туризма (Приморский район)

Развитие индустрии курортов, туризма и отдыха требуют научно-обоснованной оценки пригодности территории для этих целей. Не всякая местность удобна для размещения рекреационных учреждений, не везде можно проложить интересные маршруты.

Многие туристические объекты области используется неэффективно, что ведет к активизации неблагоприятных природных процессов, уничтожению отдельных видов животных и растений, нарушению экологического равновесия. В связи с этим туризм и рекреация должны опираться на научно-обоснованную деятельность. Наблюдение за поведением организованных и неорганизованных туристов показали, что люди во время кратковременного отдыха при

неорганизованном туризме, прогулках, пикниковом отдыхе производят больше изменений в ландшафте, чем организованный.

В перспективе Запорожской области намечается расширение туристической деятельности путем вовлечения в оборот малопригодных, неиспользованных земель и земель малопродуктивных, используемых в сельскохозяйственном производстве (слабоосвоенные, побережья Азовского моря, Каховского и Днепровского водохранилищ, поймы рек Днепр, Молочная, Верх. Терса), а так же природных коридоров и компенсационных зон.

Кирилловско-Ботиевский туристический район будет расширен до 1600 га. в сторону Молочного лимана при создании курортного полиса «Кирилловка». Перспективным остается создание курортного полиса «Ногайск».

Ореховская зона отдыха расширяется за счет создания лесопосадок на непригодных для сельского хозяйства зонах, одновременно намечается благоустройство р. Конка в черте города. Эти лесопарки будут совмещать функции повседневного массового отдыха и загородного туризма. Для отдыха без ночлега предусматривается использовать также ряд лесных урочищ общей площадью 357 га. расположенных вдоль села Юровка и берегов р. Конки.

Приведенные примеры говорят о больших возможностях развития в Запорожской области спортивного, экскурсионного, оздоровительного и других видов туризма. Много внимания уделяется развитию международного туризма.

К сожалению, охрана природы контролируется лишь непосредственно на туристических базах, в центрах отдыха, заповедниках. Территория же, где находятся тропы самодеятельных туристов, как и районы природного кратковременного отдыха, остаются без присмотра. Земля, по которой идут и едут миллионы отдыхающих, где ставят сотни палаток, никем не обслуживается, никем не обустроивается, не охраняется, находится в антисанитарном состоянии.

Эта проблема должна решаться на государственном уровне.

Список использованных источников:

1. В. Гонапольский Спортивно-туристская деятельность в общей и единой системе туристского образования. Зб. Проблеми розвитку спортивно-оздоровчого туризму і краєзнавства в закладах освіти: Матеріали Міжнародної Наукової Конференції (18-19 квітня).
2. Михайлов, Б. Д. Подземный Эрмитаж Приазовья.- Запорожье: Дикое Поле, 1998.- 187с.

ИЗУЧЕНИЕ ПРОБЛЕМ ТУРИСТИЧЕСКОЙ ОТРАСЛИ И ПУТЕЙ ИХ РЕШЕНИЯ СО СТАРШЕКЛАСНИКАМИ

Вступление. Творческая работа учителя и учащихся способствует воспитанию географически и экономически грамотного человека, который понимает взаимосвязь и взаимоотношения между людьми, территорией, ее природой и хозяйством. В связи с этим большой интерес у старших школьников вызывает изучение туристической отрасли, которая может играть огромную роль в хозяйственном комплексе Украины в условиях рыночных преобразований. В последнее время туризм приобретает все более мощное развитие и может стать одним из приоритетных направлений общественной жизни страны. Украина имеет разнообразные туристическо-рекреационные ресурсы, используя которые необходимо учитывать научные принципы, экономические законы организации туристической деятельности [1].

Исходные предпосылки. Туризм в наши дни превращается в планетарное, социально-экономическое и политическое явление, все страны заинтересованы в его развитии, туристическая деятельность требует научного обоснования. Огромен вклад в изучении проблем туризма украинских ученых-географов А.А. Бейдыка, Я.Б. Олійника, Б.П. Пангелова, В.С. Серебряя, П.Г. Шищенко и др., газеты "Краєзнавство, географія, туризм", периодических изданий университетов [4].

Цель статьи. Показать одну из форм работы со старшеклассниками – заседание круглого стола. Школьников в творческой работе привлекает возможность применения экономических законов, которые могут быть действенными в туризме – этом феномене современной духовной жизни человечества, в объединении наследия культуры и экономики на примерах туристических возможностей нашей страны, своего края.

Изложение основного материала. Перед изучением темы "Внешние экономические связи Украины" за 1-2 месяца начинается подготовка к проведению круглого стола на тему "Туризм в наши дни". Учитель, развивая и поощряя самостоятельность и инициативу школьников, ставит перед ними проблемные вопросы относительно развития туризма в Украине, своем крае. Во время подготовительной работы актив старшеклассников проделал следующую работу:

1. Составлен план подготовки и проведения круглого стола;
2. Подобрана и рекомендована литература. Оформлена книжная выставка "Туризм в нашей жизни";
3. Проведена анкета по теме "Твое отношение к туристической отрасли";